

การประเมินความเสี่ยง
ด้านการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

เทศบาลตำบลควนศรี
อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

➤ หลักการและเหตุผล

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้มีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment :ITA) ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ เป็นต้นมา ต่อมาคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๑ ให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานเข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยใช้แนวทางและเครื่องมือการประเมินตามที่สำนักงาน ป.ป.ช.กำหนด ซึ่งในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในปีงบประมาณนี้หน่วยงานต้องมีการประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบและดำเนินการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะต่อไป

➤ วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กร ได้ตั้งนั้นการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กร จะไม่มีการทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการป้องกันข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้เกิดการทุจริต

➤ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

เป็นการกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินความเสี่ยง ได้แก่ ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย(Likelihood) โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย(Likelihood) ไว้ ๕ ระดับดังนี้ น้อยมาก น้อย ปานกลาง สูง และสูงมาก

โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Likelihood)	ระดับความเสี่ยง				
	น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	สูง	สูงมาก
ความถี่ในการเกิด เหตุการณ์หรือข้อผิดพลาด ในการปฏิบัติงาน	๕ ปี/ครั้ง	๒-๓ ปี/ ครั้ง	๑ ปี/ครั้ง	๑-๖ เดือน/ครั้ง หรือไม่เกิน ๕ ครั้ง/ปี	๑ เดือน/ครั้ง หรือมากกว่า

การประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการทำงานตามภารกิจของหน่วยงานประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘

ลำดับ ที่	ประเด็นความเสี่ยง	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	วิธีการในการบริหารจัดการความเสี่ยง
๑.	การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘	<p>๑. มีการเรียกรับเงินเพื่อแลกกับการให้บริการหรือการพิจารณาอนุมัติอนุญาต เช่นการพิจารณาออกใบอนุญาตต่างๆ</p> <p>๒. ให้บริการไม่ปฏิบัติตามคู่มือการให้บริการ เช่นไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือระยะเวลาที่กำหนด</p>	น้อย	<p>๑. มีการประกาศนโยบาย NO Gift Policy</p> <p>๒. จัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานและเผยแพร่ไว้ที่จุดบริการ</p> <p>๓. จัดให้มีระบบและช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับกรทุจริตของหน่วยงาน</p> <p>๓. เปิดเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะและกำกับติดตามการเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะของเทศบาลตำบลนคร</p>
๒.	ความเสี่ยงด้านการทุจริตและเรียกรับผลประโยชน์	<p>๑. การเรียกรับทรัพย์สินหรือสินบน: การที่เจ้าหน้าที่เรียกเก็บเงิน ค่าน้ำร้อนน้ำชา หรือผลประโยชน์อื่นใดจากผู้ขอรับบริการ เพื่อแลกกับการลัดคิว การอนุมัติที่รวดเร็วขึ้น หรือการอำนวยความสะดวกเป็นพิเศษ</p> <p>๒. ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest): การที่มีอำนาจพิจารณาหรือเจ้าหน้าที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้ยื่นคำขอ เช่น การอนุมัติใบอนุญาตก่อสร้างให้กับบริษัทรับเหมาก่อสร้างหรือญาติ หรือการออกใบอนุญาตประกอบกิจการให้ธุรกิจที่ตนเองมีส่วนส่วนแบ่ง</p>	มาก	<p>๑. เป้าหมายหลักในด้านนี้คือ "ลดการเผชิญหน้าระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน" และสร้างกลไกตรวจสอบภายในที่เข้มงวด เปลี่ยนมาใช้ระบบ E-Service: พัฒนาระบบรับคำร้องออนไลน์มาใช้ในการยื่นเอกสารอนุมัติอนุญาต เพื่อลดขั้นตอนการเข้าพบเจ้าหน้าที่โดยไม่จำเป็น ซึ่งช่วยลดโอกาสในการเจรจาหรือเรียกรับผลประโยชน์ได้โดยตรง</p> <p>๒. มาตรการหมุนเวียนงาน (Job Rotation): กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในจุดเสี่ยงสูง (เช่น ฝ่ายช่างที่ตรวจแบบอาคาร หรือเจ้าหน้าที่ตรวจสอบประกอบอาคาร) ไม่ให้อยู่ในตำแหน่งเดิมนานเกินไป (เช่น ทุกๆ ๒-๓ ปี) เพื่อป้องกันการสร้างเครือข่ายผลประโยชน์ในพื้นที่</p> <p>๓. กลไกประกาศส่วนได้เสีย (Conflict of Interest Declaration): กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ</p>

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	วิธีการในการบริหารจัดการความเสี่ยง
๓.	ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานและการบังคับใช้กฎหมาย	<p>๑. การใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ: การตีความกฎหมายหรือระเบียบแบบเลือกปฏิบัติ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือเพิกถอนแก่กลุ่มผู้ยื่นคำขอให้เกิดความยุ่งยาก</p> <p>๒. การละเว้นการตรวจสอบ (เอกสารไม่ครบแต่ประเมินให้ผ่าน): การอนุมัติโดยที่เอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วน หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในคู่มือสำหรับประชาชน ซึ่งอาจนำไปสู่การอนุญาตที่ผิดกฎหมาย (เช่น การออกไปอนุญาตอาคารที่ผิดระยะรัศมีตามกฎหมายผังเมือง)</p> <p>๓. ความล่าช้าในการพิจารณา: การดึงเรื่องหรือใช้เวลาพิจารณาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p>	ปานกลาง	<p>ตรวจสอบหรืออนุมัติ ต้องลงนามรับรองตนเองทุกครั้งว่าไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว เครือญาติ หรือผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้ยื่นคำขอในรายนั้นๆ หากมีต้องส่งต่อให้เจ้าหน้าที่ท่านอื่นดำเนินการแทน</p> <p>เป้าหมายคือ "สร้างมาตรฐานเดียวกัน" เพื่อควบคุมการใช้ดุลพินิจให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย</p> <p>๑. บังคับใช้ "คู่มือสำหรับประชาชน" อย่างเคร่งครัด: ตาม พ.ร.บ. อำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพศบาลต้องระบุหลักเกณฑ์ เอกสารที่ต้องใช้ และระยะเวลาที่ชัดเจน เจ้าหน้าที่ไม่มีสิทธิ์ เรียกเอกสารเพิ่ม นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในคู่มือ</p> <p>๒. ระบบตรวจรับเอกสาร ณ จุดเดียว (Pre-Screening Checklist): จัดทำใบชี้รายการเอกสาร (Checklist) ที่ชัดเจนในขั้นตอนแรกสุด หากผู้ยื่นคำขอส่งเอกสารไม่ครบ ให้ลงนามรับทราบร่วมกันและคืนเรื่องทันที จะไม่มีการรับเรื่องไว้แล้วมาแจ้งของเอกสารเพิ่มเติมซึ่งมักเป็นช่องว่างในการดึงเรื่องให้ล่าช้า</p> <p>๓. จัดทำคู่มือมาตรฐานการตีความกฎหมาย (Internal Guideline): สำหรับข้อกฎหมายที่มีความคลุมเครือหรือต้องใช้ดุลพินิจ เพศบาลรวบรวมแนววินิจฉัยหรือข้อหาหรือจากส่วนกลางมาทำเป็นคู่มือแนวทางปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทุกคนตีความในมาตรฐานเดียวกัน ไม่เอื้อประโยชน์ให้รายใดรายหนึ่ง</p>

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	วิธีการในการบริหารจัดการความเสี่ยง
๔.	ความเสี่ยงด้านระบบงานและการตรวจสอบ	<p>๑. การขาดการถ่วงดุลอำนาจ: ขั้นตอนการทำงานที่มอบอำนาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งทำหน้าที่ทั้งตรวจสอบหน้างาน ประเมินเอกสาร และเสนออนุมัติแบบเบ็ดเสร็จ ทำให้ขาดการตรวจสอบข้ามสายงาน (Cross-checking)</p> <p>๒. ช่องโหว่ในการติดตามสถานะ: การไม่มีระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Service) หรือระบบเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนติดตามสถานะคำขอได้ ทำให้กระบวนการอยู่ในลักษณะ "กล่องดำ" ที่ตรวจสอบได้ยาก</p>	น้อย	<p>เป้าหมายคือ "เพิ่มความโปร่งใสและการถ่วงดุลอำนาจ (Checks and Balances)"</p> <p>๑. การแบ่งแยกหน้าที่ (Segregation of Duties): ออกแบบกระบวนการทำงานไม่ให้เบ็ดเสร็จที่คนเดียว โดยแยกหน้าที่อย่างน้อย ๓ ขั้นตอนออกจากรักันชัดเจน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> ผู้ตรวจรับเอกสารและหน้างาน ผู้ทบทวนและกักตุนกรอง ผู้ลงนามอนุมัติ (ผู้บริหาร) <p>๒. ระบบติดตามสถานะคำขอสาธารณะ (Application Tracking Dashboard): เปิดเผยแพร่ขั้นตอนและสถานะของคำขอผ่านเว็บไซต์หรือบอร์ดประชาสัมพันธ์ของเทศบาล เพื่อให้ประชาชนรู้ว่าเรื่องของตนเองกำลังติดอยู่ที่ขั้นตอนไหน ใครเป็นผู้รับผิดชอบ วิธีนี้จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ต้องเร่งรัดงานตามกรอบเวลาโดยปริยาย</p> <p>๓. การสุ่มตรวจสอบภายหลัง (Post-Audit): หน่วยงานตรวจสอบภายในของเทศบาล หรือตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจ ทำการสุ่มตรวจใบอนุญาตที่ออกไปแล้วเป็นประจำทุกไตรมาส เพื่อดูว่าเอกสารหลักฐานที่อนุมัติไปมีความถูกต้องครบถ้วนตามเกณฑ์จริงหรือไม่</p>